

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ВІННИЦЬКИЙ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ»

Філологічний факультет
Кафедра української філології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора
з навчальної роботи

Когутюк О. В.

О. В. Когутюк 2020 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОКП 24 ІСТОРИЧНА ГРАМАТИКА
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

Підготовки – бакалаврів

Галузі знань – 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальності – 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

Денної форми навчання

Філологічний факультет

2020-2021 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Історична граматики української мови» для студентів галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

доктор філологічних наук, професор Слободинська Т. С.;

кандидат філологічних наук Лебедь Ю. Б.

Робочу програму розглянуто й схвалено на засіданні кафедри української філології (Протокол №1 від 31 серпня 2020 року)

Завідувач кафедри української філології
кандидат філологічних наук

Н. І. Скрипник

(с) Слободинська Т. С., 2021 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Обов'язкова
Індивідуальне науково-дослідне завдання – не передбачено навчальним планом	Спеціальність 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)	Рік підготовки
		1-й
Загальна кількість годин – 90	Освітній ступінь: бакалавр	Семестр
		1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 2,6		Лекції
		26 год.
		Практичні
		22 год.
		Самостійна робота
		42 год.
		Індивідуальні завдання
		-
Вид контролю:		
Залік		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – познайомити студентів із лексичним складом, фонетичною системою та граматичною будовою давньоруської мови та з подальшими змінами в її розвитку.

Завдання – з'ясувати джерела виникнення й розвитку окремих мовних одиниць, окреслити чинники, що сприяли відмиранню старого та виникненню нового, виявити тенденції загальномовного прогресу.

2.1. Компетентності

2.1.1. Загальні компетентності:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані практичні завдання в галузі середньої освіти, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю і невизначеністю педагогічних умов в закладах середньої освіти.

ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, до комунікації іноземною мовою за предметною спеціальністю.

ЗК4. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук, аналіз та обробку інформації з різних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси та технології в освітньому процесі.

ЗК8. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та значення у розвитку суспільства, техніки і технологій.

2.1.2. Спеціальні (фахові) компетентності:

ФК1. Здатність перенесення системи наукових знань у професійну діяльність та в площину навчального предмету.

ФК2. Здатність забезпечувати навчання учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички в області предметної спеціальності.

ФК4. Здатність формувати і розвивати в учнів ключові та предметні компетентності засобами навчального предмету та інтегрованого навчання; формувати в них ціннісне ставлення, розвивати критичне мислення.

ПК 1. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії української мови і літератури в практиці навчання української мови і літератури в закладах загальної середньої освіти.

ПК 2. Здатність адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі фахової та міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах.

ПК 6. Здатність володіти законами аналізу лінгвістичних одиниць, розуміти ієрархічний взаємозв'язок між ними.

2.1.3. Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Історія української літературної мови» студенти **набувають уміння та навички:**

РН7. *Демонструє* знання основ фундаментальних і прикладних наук (відповідно до предметної спеціальності), *оперує* базовими категоріями та поняттями предметної області спеціальності.

РН8. *Генерує* обґрунтовані думки в галузі професійних знань як для фахівців, так і для широкого загалу державною та іноземною мовами.

РН10. *Демонструє* володіння сучасними технологіями пошуку наукової інформації для самоосвіти та застосування її у професійній діяльності.

ПРН 2. *Пояснює* особливості розвитку української мови та літератури, зарубіжної літератури, специфіку перебігу літературного процесу в Україні та світі в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою; *порівнює* мовні й літературні факти, явища, визначає їхні подібності й відмінності.

ПРН 3. *Володіє* комунікативною компетентністю з української мови (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти).

ПРН 9. *Використовує* закони аналізу лінгвістичних одиниць для моделювання подібних у стандартних і нестандартних мовленнєвих ситуаціях, *застосовує* різні види аналізу мовних одиниць, визначає їх місце в тексті й мовленні, *розуміє* взаємозв'язок та ієрархію таких одиниць.

ПРН 14. *Уміє* працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), знаходити, обробляти, систематизувати й застосовувати в освітній діяльності сучасну наукову інформацію, бібліографію, комп'ютерні технології.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 90 год., із них 26 год. – лекції, 22 год. – практичні заняття, 42 год. – самостійна робота.

Вивчення студентами навчальної дисципліни «Історична граматики української мови» завершується заліком.

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Вступ. Історична фонетика української мови

ТЕМА 1. Вступ. (лекц. 2 год., практ. 2 год.)

Лекція 1. Історична граматики української мови й історія української літературної мови як частина загального курсу історії української мови. Завдання курсу історії української мови як наукової дисципліни. Предмет, завдання та значення курсу історичної граматики української мови. Зв'язок історії мови з іншими науковими дисциплінами. Труднощі періодизації історії української мови.

Практичне заняття 1. Основні джерела історичного вивчення української мови. Мовна спорідненість слов'янських народів. Три групи слов'янських мов. Східнослов'янська мовна група і її відношення до інших слов'янських мовних груп (західної й південної). Погляди науковців на походження української мови (ретроспективний огляд від найдавніших часів). Виникнення й розвиток писемності у східних слов'ян. Глаголичне й кириличне письмо у східних слов'ян. (2 год.)

ТЕМА 2. Фонологічна система давньоруської мови на час появи писемності в державі Київська Русь. Система голосних і приголосних фонем, основні закономірності цієї системи. (лекц. 2 год., практ. 2 год.)

Лекція 2. Структура складу, закон відкритих складів, тенденція до розташування звуків у складі в порядку наростання їхньої звучності.

Практичне заняття 2. Якісні й часокількісні відмінності голосних фонем. Голосні переднього ряду й непереднього ряду. Проблема звукової якості букви «ять». Зредуковані голосні Ъ і Ь, їх сильна і слабка позиції;

напружені голосні Ъ і Ь (зредуковані голосні ЪІ, І). Приголосні непом'якшені і м'які. Залежність приголосних від дальших голосних у слові. (2 год.)

ТЕМА 3. Відбиття фонетичних процесів праслов'янського і спільносхіднослов'янського періодів у фонологічній системі давньоруських діалектів. (лекц. 2 год., практ. 2 год.)

Лекція 3. Пом'якшення приголосних перед голосними переднього ряду: три спільнослов'янські палаталізації задньоязикових приголосних і їхня відносна хронологія: перше пом'якшення задньоязикових (г, к, х – ж', ч', ш'); друге пом'якшення задньоязикових (г, к, х – з', ц', с'); третє пом'якшення г, к, х у позиції після голосних переднього ряду І, Ъ, Е не перед Ъ, ЪІ; пом'якшення всіх приголосних у сполученні з Й. Спрощення груп приголосних, зокрема втрата проривних Д, Т у колишніх ДЛ, ТЛ.

Практичне заняття 3. Зміна у східнослов'янських мовах праслов'янських звукосполучень ОР, ЕР, ОЛ, ЕЛ у позиції між приголосними в ОРО, ОЛО, ЕРЕ («повноголосся»). Зміна звукосполучень ОР, ОЛ в РА, ЛА і в РО, ЛО залежно від якості наголосу (розрізнення висхідного і спадного наголосів). Носові голосні спільнослов'янської мови, зміна їх у східнослов'янських діалектах в неносові: зміна О носового в У, Е носового в А. Найдавніші зміни Ъ. (2 год.)

ТЕМА 4. Фонетичні зміни пізнішого періоду (XI-XIII ст.). (лекц. 4 год., практ. 2 год.)

Лекція 4. Фонетичні зміни пізнішого періоду (XI-XIII). Історія зредукованих голосних Ъ і Ь. Занепад їх у слабкій позиції і зміна їх в О та Е в сильній позиції; випадки відхилень від цієї закономірності, пояснення відхилень. Фонологічна перебудова системи вокалізму у зв'язку із занепадом зредукованих. Заміна ЪР, ЬР, ЪЛ, ЬЛ між приголосними в ОР, ОЛ, ЕР, ЕЛ. Випадки вторинного повноголосся. Історія РЪ, РЬ, ЛЪ, ЛЬ між приголосними.

Лекція 5. Поява закритих складів. Утворення випадних О, Е. Поява О, Е за аналогією. Чергування О, Е з І. Історія колишніх напружених Ъ і Ь. Поява вставних О, Е в кінцевих складах слів між приголосними, другий з яких є сонорний Л, М, Р, Н, що після нього занепає слабкий зредукований.

Практичне заняття 4. Асимілятивні й дисимілятивні процеси. Асиміляція Й попереднім м'яким приголосним. Ствердіння приголосних, після яких занепає Ъ. Рефлексія звука Ъ у більшості говорів, що лягли в основу української мови. Історія шиплячих приголосних і Ц. Зміна Е (з давніх Е, Ъ) в О після шиплячих та Й. Зміна Л на ў (орфографічно В). Історія губних В, Ф. **Модульна контрольна робота №1.** (2 год.)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Історія іменних частин мови

ТЕМА 1. Історія іменника. (лекц. 4 год., практ. 2 год.)

Лекція 6. Багатотипність відмінювання. Основи іменників на голосний і приголосний.

Лекція 7. Занепад форми двоїни і заміна їх формами множини. Залишки двоїни у писемних пам'ятках, живих говорах та у структурі сучасної української літературної мови.

Практичне заняття 5. Основні тенденції, що діяли в процесі утворення 4-х типів відмінювання іменників із давніх дев'яти основ. (2 год.)

ТЕМА 2. Історія прикметника. (лекц. 2 год., практ. 2 год.)

Лекція 8. Іменні й займенникові прикметники, особливості відмінювання.

Практичне заняття 6. Історія форм ступенів порівняння прикметників. (2 год.)

ТЕМА 3. Історія числівника. (лекц. 2 год., практ. 2 год.)

Лекція 9. Строкатість відмінювання різних груп числівників у протоукраїнській мові. Процес формування числівників як окремої частини мови.

Практичне заняття 7. Історія форм простих, складних та складених числівників. Історія форм порядкових, збірних та дробових числівників. (2 год.)

ТЕМА 4. Історія займенника. (лекц. 2 год., практ. 2 год.)

Лекція 10. Типи й різновиди займенників у мові періоду Київської Русі. Історія особових і зворотного займенників. Утрата форм двоїни. Утрата первинних МЯ, ТЯ, СЯ, МИ, ТИ, СИ.

Практичне заняття 8. Історія форм предметно-особового займенника, неособових неродових (*хто, що, ніхто*) і неособових родових (*той, те, та; наш, наша, наше*) займенників. **Модульна контрольна робота №2.** (2 год.)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

Історія дієслова, прислівника і службових слів. Вигук.

Історичний синтаксис

ТЕМА 1. Історія дієслова. (лекц. 2 год., практ. 4 год.)

Лекція 11. Система дієслівних форм протоукраїнської мови. Класи дієслів за основою теперішнього часу. Основні граматичні категорії дієслова. Інфінітив, супін, їхня історія. Історія форм теперішнього часу. Історія форм минулого часу. Імперфект, аорист, перфект, плюсквамперфект. Історія форм майбутнього часу; прості й складені його форми.

Практичне заняття 9. Історія форм умовного способу. Історія форм наказового способу. (2 год.)

Практичне заняття 10. Історія іменних та займенникових дієприкметників (активного й пасивного стану). Транспозиція деяких колишніх дієприкметників у прикметники. Виникнення й розвиток категорії дієприслівників з іменних форм дієприкметників. (2 год.)

ТЕМА 2. Історія прислівника, службових слів та вигуків. (лекц. 2 год., практ. 2 год.)

Лекція 12. Прислівник. Прислівники непохідні й похідні.

Практичне заняття 11. Прийменники, сполучники, частки й вигуки протоукраїнської мови. **Модульна контрольна робота №3.** (2 год.)

ТЕМА 3. Історія простого і складного речення. (лекц. 2 год.)

Лекція 13. Предмет і завдання історичного синтаксису. Загальна характеристика синтаксичної будови протоукраїнської мови. Просте речення і його розвиток в українській мові. Складне речення. Сурядність і підрядність у протоукраїнській мові. Розвиток підрядних сполучників. Історія конструкцій з непрямою мовою. Безсполучникові складні речення, їхня історія.

Структура навчальної дисципліни

№ з/п	Назва теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичних	Семінарських	Індивідуальна робота	Самостійна робота
Модуль 1								
Змістовий модуль I.								
<i>Вступ. Історична фонетика української мови</i>								
1.	<i>Вступ</i>	6	4	2	2	-	-	2
2.	<i>Фонологічна система давньоруської мови на час появи писемності в державі Київська Русь</i>	7	4	2	2	-	-	3
3.	<i>Відбиття фонетичних процесів праслов'янського і спільносхіднослов'янського періодів у фонологічній системі давньоруських діалектів</i>	7	4	2	2	-	-	3
4.	<i>Фонетичні зміни пізнішого періоду (XI-XIII століття). Модульна контрольна робота №1.</i>	12	6	4	2	-	-	6
	<i>Разом</i>	32	18	10	8	-	-	14
Модуль 1								
Змістовий модуль II.								
<i>Історія іменних частин мови</i>								
5.	<i>Історія іменника</i>	10	6	4	2	-	-	4
6.	<i>Історія прикметника</i>	8	4	2	2	-	-	4
7.	<i>Історія числівника</i>	7	4	2	2	-	-	3
8.	<i>Історія займенника. Модульна контрольна робота №2</i>	7	4	2	2	-	-	3
	<i>Разом</i>	32	18	10	8	-	-	14

Модуль 1								
Змістовий модуль III.								
Історія дієслова, прислівника, службових слів та вигуків.								
Історичний синтаксис								
9.	<i>Історія дієслова</i>	14	6	2	4	-	-	8
10.	<i>Історія прислівника, службових слів та вигуків. Модульна контрольна робота №3</i>	7	4	2	2	-	-	3
11.	<i>Історія простого й складного речення</i>	5	2	2	-	-	-	3
	Разом	26	12	6	6	-	-	14
	Разом за навчальним планом	90	48	26	22	-	-	42

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Змістовий модуль №1. <i>Вступ. Предмет, завдання та значення курсу історичної граматики української мови. Зв'язок історії мови з іншими науковими дисциплінами</i>	2
2.	<i>Фонологічна система давньоруської мови на час появи писемності в державі Київська Русь</i>	2
3.	<i>Відображення фонетичних процесів праслов'янського і спільносхіднослов'янського періодів у фонологічній системі давньоруської мови</i>	2
4.	<i>Фонологічні зміни українського періоду (XI-XIII ст.). Модульна контрольна робота №1</i>	2
5.	Змістовий модуль №2. <i>Історія іменника</i>	2
6.	<i>Історія прикметника</i>	2
7.	<i>Історія числівника</i>	2
8.	<i>Історія займенника</i>	2
9.	Змістовий модуль №3. <i>Історія дієслова. Історія форм умовного способу. Історія форм наказового способу</i>	2
10.	<i>Історія іменних та займенникових дієприкметників. Транспозиція деяких колишніх дієприкметників у прикметники. Виникнення й розвиток категорії дієприслівників з іменних форм дієприкметників</i>	2
11.	<i>Прийменники, сполучники, частки й вигуки протоукраїнської мови</i>	2
	Разом	22

5. Теми лабораторних занять

не передбачені навчальним планом

6. Теми семінарських занять

не передбачені навчальним планом

7. Самостійна робота

Самостійна робота студентів при вивченні курсу складається з різних її видів: підготовка до аудиторних занять (лекцій та практичних занять); завершення розпочатих на практичних заняттях завдань, передбачених робочою програмою курсу; відвідування консультацій (індивідуальних та групових). Підготовка до лекційного заняття передбачає обов'язкове вивчення матеріалу попередньої лекції і ознайомлення з матеріалами наступної лекції (підручники, посібники). Підготовка до практичних занять передбачає обов'язкове вивчення отриманого теоретичного матеріалу з метою подальшого застосування знань на практичних заняттях, у наступній практичній діяльності.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Змістовий модуль 1 «Вступ. Історична фонетика української мови» <i>Фонологічна система давньоруської мови на час появи писемності в державі Київська Русь</i>	2
2.	<i>Відбиття фонетичних процесів праслов'янського і спільносхідно-слов'янського періодів у фонологічній системі давньоруських діалектів</i>	3
3.	<i>Складання й докладний аналіз таблиці класифікації фонем давньоруської мови</i>	3
4.	<i>Дослідницька робота з «Етимологічним словником української мови»</i>	6
5.	Змістовий модуль 2 «Історія іменних частин мови» <i>Аналіз текстів художньої літератури на предмет вилучення іменників і встановлення належності до певної колишньої відміни (основи)</i>	4
6.	<i>Морфологічний аналіз прикметників за певним алгоритмом</i>	4
7.	<i>Морфологічний аналіз числівників за певним алгоритмом</i>	3
8.	<i>Морфологічний аналіз займенників за певним алгоритмом</i>	3
9.	Змістовий модуль 3 «Історія дієслова, прислівника, службових слів та вигуків. Історичний синтаксис» <i>Морфологічний аналіз дієслів за поданим алгоритмом</i>	8
10.	<i>Читання й переклад давньоруських текстів</i>	3
11.	<i>Синтаксичний аналіз речень</i>	3
	Разом	42

8. Індивідуальні завдання

1. Опрацювати проблему періодизації української мови.
2. Скласти зіставну таблицю класифікації фонем давньоруської й української мови.
3. Підібрати з давньоруських текстів 20 іменників, записати їх, поділити на склади й визначити позиції зредукованих голосних.
4. Вилучити з «Етимологічного словника української мови» по десять іменників і встановити їхнє походження.
 - 1 варіант – іменники-назви свійських тварин.
 - 2 варіант – іменники-назви диких тварин.
 - 3 варіант – іменники-назви птахів.
 - 4 варіант – іменники-назви свояцтва.
 - 5 варіант – іменники-назви знаряддя праці.
 - 6 варіант – іменники-назви явищ природи.
 - 7 варіант – іменники-назви числових понять.
 - 8 варіант – іменники-назви рослин.
 - 9 варіант – іменники-назви дерев.
 - 10 ариант – іменники-назви предметів.

9. Методи та технології навчання

Навчальна дисципліна передбачає різні способи представлення інформації здобувачеві вищої освіти під час його пізнавальної діяльності, реалізовані через відповідні дії, що пов'язують учасників освітнього процесу, тобто передбачає використання таких методів навчання:

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

- за джерелом інформації:

Словесні методи: усний виклад викладачем теоретичного матеріалу; бесіда; пояснення; інструктаж (застосовується при наданні вказівок до виконання домашнього завдання та організації самостійної роботи здобувача освіти).

Наочні методи: схеми, демонстрація (показ ілюстрованих посібників, таблиць, фото давніх текстових пам'яток, презентацій тощо).

Практичні методи: самостійна робота з навчальною літературою; виконання вправ і тестових завдань.

- за логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

- за ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

- за ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних завдань.

Відповідно до Закону України «Про освіту» (Стаття 8) особа реалізує своє право на освіту впродовж життя шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти. Здобувачі освіти мають право на вивчення та перерахування результатів вивчення окремих тем дисципліни в системі неформальної освіти.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

10. Методи контролю

Навчальні досягнення студентів оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання. У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

Методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік.

Методи письмового контролю: модульне письмове тестування, написання тематичних повідомлень за планом практичних занять.

Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Система контролю знань та умови складання заліку. Навчальна дисципліна «Історична граматики української мови» оцінюється за модульно-рейтинговою системою. Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною системою. Дисципліна складається з двох змістових модулів. Перший змістовий модуль – **30 балів**, другий ЗМ – **30 балів**, третій ЗМ – **20 балів**, залік – **20 балів** (разом за семестр – **100 балів**). Мінімальний допусковий бал – **45**.

Система отримання балів накопичувальна.

Підсумковою формою контролю є залік (максимальна кількість балів – **20**). На залік виносяться вузлові питання, що потребують уміння синтезувати отримані знання й застосовувати їх у вирішенні практичних завдань.

Поточне тестування та самостійна робота											Залік
Модуль I				Модуль II				Модуль III			
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3			
T1	T2	T3	T4	T1	T2	T3	T4	T1	T2	T3	
5	5	5	15	5	5	5	15	5	5	10	
30				30				20			20
100											

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

№ з/п	За шкалою ВГПК (в балах)	За шкалою ECTS	За національною шкалою
1.	90-100	A	Відмінно
2.	82-89	B	Добре
3.	75-81	C	Добре
4.	64-74	D	Задовільно
5.	60-63	E	Задовільно
6.	35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання
7.	1-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у табл.

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу Студента на практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється з використанням роздрукованих завдань та/або в тестовій формі.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;

– ініціативність у навчальній діяльності.

12. Методичне забезпечення

- опорні конспекти лекцій;
- навчальні посібники;
- робоча навчальна програма;
- презентаційні матеріали;
- засоби підсумкового контролю (комплект завдань для модульних контрольних робіт, питання до заліку).

13. Рекомендовані джерела інформації

Основна:

1. «Ізборник» – Історія України IX-XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації. URL: <http://litopys.org.ua/>
2. Брус М. П. Історична граматики української мови. Частина перша. Теоретичний матеріал. Тематичні таблиці : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ : ПП Голіней О. М., 2016. 184 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Brus_Mariia/Istorychna_hramatyka_ukrainskoi_movy_Cha_styna_1_Teoretychnyi_material_Tematychni_tablytsi.pdf
3. Колоїз Ж. Історична граматики української мови : практичний довідник. Кривий Ріг, 2014. 76 с. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/0564/30/1/%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D0%94%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf>
4. Крижанівська О. І. Історія української мови : Історична фонетика. Історична граматики : навч. посіб. Київ : Академія, 2010. 248 с.
5. Слободинська Т. С. Історична граматики української мови. Модульний курс. Вінниця : Мерк'юрі-Поділля, 2013. 305 с.
6. Слободинська Т. С. Історична морфологія української мови. Модульний курс. Вінниця : КНИГА-ВЕГА, 2008. 232 с.
7. Словник староукраїнської мови XIV-XV ст. Том 1. Київ, 1977. 632 с. URL: http://history.org.ua/LiberUA/e_dzherela_slovnyk_1977/e_dzherela_slovnyk_1977.pdf
8. Словник староукраїнської мови XIV-XV ст. Том 2. Київ, 1978. 592 с. URL: http://history.org.ua/LiberUA/e_dzherela_slovnyk_1978/e_dzherela_slovnyk_1978.pdf

Додаткова:

1. «Академія»: нові горизонти. URL: <https://academia-pc.com.ua/>
2. Белей М. До характеристики еволюції поглядів Августина Волошина як граматики і методисти мови. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства : збірник наукових праць*. Ужгород : Говерла, 2010. Вип. 14. С. 5-10.
3. Гавриленко Т. Україномовні підручники з навчання грамоти початку ХХ ст. *Початкова школа*. 2011. № 5. С. 53-57.
4. Дорошенко Д. Слов'янський світ у його минулому й сучасному : Т. I-III. Ужгород, 2005. 403 с.

5. Доценко Т. Від звуку до літери. *Українська мова та література*. 2011. Жовтень (№ 38-39). С. 26-31.
6. Каруник К. Шкільні граматики Юрія Шевельова : з історії українських підручників мови. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2011. № 4. С. 31-35.
7. Леута О. І. Старослов'янська мова. К., 2001. 255 с.
8. Лучик В. В. Вступ до слов'янської філології : Підручник. К. : ВЦ «Академія», 2008. 344 с.
9. Матвіяс І. Особливості граматики С. Смаль-Стоцького і Ф. Гартнера. *Українська мова*. 2010. № 3. С. 3-10.
10. Павликівська Н. М. З історії вивчення порівняльних конструкцій. *Студії з лексикології, граматики та лінгводидактики української мови* : Зб. наук. пр. Вінниця, 2001. С. 162-166.
11. Перший надрукований в Україні буквар. Мовою джерел : Іван Федоров та львівський «Буквар» (матеріали до уроків з теми «Культура України в другій половині XVI ст.» : методичний матеріал. *Історія в школах України*. 2008. № 2. С. 22.
12. Півторак Г. П. Українці : звідки ми і наша мова? Київ, 1993. 200 с.
13. Чорній С. Історія української літературної мови ХХ сторіччя. 2000. № 1. С. 7-29.
14. Ярошевич І. Становлення й кодифікація української морфологічної термінології. *Українська мова*. 2010. № 3. С. 44-54.